

П РА В О В Е Р Е Г У Л Ю В А Н Н Я К И Т А Й С Ь К О - У К Р А І Н С Ь К И Х В І Д Н О С И Н У С Ф Е Р І І Н В Е С Т У В А Н Н Я

Анотація. Досліджено нормативно-правову базу України в сфері інвестування. Проаналізовано основні недоліки правової бази України у сфері здійснення інвестиційної діяльності. Запропоновано дії щодо гармонізації нормативно-правової бази України у сфері інвестиційної діяльності для залучення інвестицій з КНР.

Аннотация. Исследована нормативно-правовая база Украины в сфере инвестирования. Проанализированы основные недостатки правовой базы Украины в сфере осуществления инвестиционной деятельности. Предложены действия по гармонизации нормативно-правовой базы Украины в сфере инвестиционной деятельности для привлечения инвестиций из КНР.

Annotation. The Ukrainian and China's Legal framework concerning investment activities are considered. The main shortcomings of the legal framework of Ukraine in the field of investment activities are analyzed. Actions are suggested to harmonize the legal framework of Ukraine in the field of investment activities to attract investment from China.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, залучення інвестицій, спеціальні економічні зони, компенсаційна продукція.

На сучасному етапі розвитку економіки України спостерігається нестача власних ресурсів для фінансування реального сектору економіки. Недостатня динаміка внутрішнього інвестування з боку фізичних та юридичних осіб повинна компенсуватися зовнішніми джерелами фінансування, насамперед інвестиційними ресурсами. Але програючи в конкуренції на ринку вільних інвестиційних ресурсів наша держава змушена звертатися до іноземних та міжнародних кредитних інституцій, перебираючи ризики ефективного використання ресурсів від інвестора на себе. Створення нормативно-правової бази у сфері залучення інвестиційних ресурсів є дуже важливою проблемою на шляху створення в Україні привабливого інвестиційного клімату та підвищення міжнародної інвестиційної привабливості країни, що призведе до збільшення обсягів інвестицій. Як країну-донора інвестицій слід розглянути Китайську Народну Республіку (КНР). Причиною такого вибору є те, що за останні роки економіка Китаю є профіцитною, тобто наявний значний надлишок вільних коштів.

Теоретичну основу дослідження складають праці українських та зарубіжних авторів з теорії права, міжнародного права, регулювання інвестиційної діяльності. До них належать роботи Бувайлика Г. Є., Буткевича В. Г., Василенка В. А., Войтовича С. А., Висоцького О. Ф., Шихати І., Юмашева Ю. М. та ін. У роботі використано міжнародно-правові документи, законодавство України та Китаю.

Мета даної роботи – аналіз правового регулювання українсько-китайських відносин у сфері інвестиційної діяльності. Об'єкт дослідження – законодавча база України з інвестиційної діяльності. Предметом є суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення інвестування в економіку України.

Як зазначалося, для створення привабливості України як країни з привабливим інвестиційним кліматом Україна має гармонізувати законодавчу базу з регулювання інвестиційної діяльності. Чинне законодавство, а саме: Закони України "Про інвестиційну діяльність", "Про захист іноземних інвестицій", "Про режим іноземного інвестування", "Про угоди про розподіл продукції" – недостатньо гарантують захист іноземного інвестора. Як приклад можна навести відміну спеціальних економічних зон (СЕЗ), яка спричинила значні збитки іноземним інвесторам [1, с. 12].

Перші кроки на шляху залучення до України інвестицій з КНР були зроблені ще в 1992 р. Між урядами України та КНР була укладена двостороння угода про заохочення та взаємний захист інвестицій, яка надає інвесторам договірних сторін режим найбільшого сприяння, (п. 2 ст. 3 цієї угоди), тобто китайському суб'єкту надаються у сфері інвестування такі права, які передбачаються для фізичних чи юридичних осіб найбільш сприятливої нації [2, с. 261].

Розглядаючи інвестиційний процес як двосторонній рух, Китай визначає як один з пріоритетних напрямів власної інвестиційної політики активне вкладання капіталу з дозволу та за сприяння держави, намагаючись досягти прибутків та вигід від законної діяльності на ринках інших держав: видобутку природних ресурсів, збуту готової продукції, виробленої на внутрішніх ринках країн тощо.

Указом Президента України від 08.09.2010 р. № 895/2010 визначені національні проекти відповідно до пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку, підтриманих Комітетом з економічних реформ. До них відносяться проект "Нова енергія", що передбачає розвиток нових родовищ корисних копалин на території України [3].

Так, закон України "Про угоди про розподіл продукції" регламентує створення сприятливих умов для інвестування пошуку, розвідки та видобування корисних копалин у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони на засадах, визначених угодами про розподіл продукції. Відносини щодо виконання пошукових робіт, розвідки та видобування корисних копалин, розподілу виробленої продукції, її

права та обов'язки сторін регулюються угодою про розподіл продукції, що укладається згідно з чинним законодавством. Відповідно до угоди про розподіл продукції одна сторона – Україна, доручає іншій стороні – інвестору, на визначений строк проведення пошуку, розвідки та видобування корисних копалин на визначеній ділянці (ділянках) надр та ведення пов'язаних з угодою робіт, а інвестор зобов'язується виконати доручені роботи за свій рахунок і на свій ризик з подальшою компенсацією витрат і отриманням плати (винагороди) у вигляді частини прибуткової продукції. Держава в свою чергу забезпечує надання інвесторам в установленому порядку погоджень, квот, спеціальних дозволів на користування надрами та ліцензій на здійснення діяльності з пошуку (розвідки) та експлуатації родовищ корисних копалин, актів про надання гірничого відводу, документів, що засвідчують право користування землею, та інших дозволів, документів дозвольного характеру, ліцензій, пов'язаних із користуванням надрами, виконанням робіт, будівництвом споруд, передбачених угодою про розподіл продукції. У загальному вигляді розподіл видобутих корисних копалин визначається за такою схемою: від виробленої продукції – усього обсягу добутих корисних копалин віднімається компенсаційна продукція – частина виробленої продукції, що передається у власність інвестора до рахунку компенсації його витрат, це становить прибуткову продукцію, а далі вже вона розподіляється між державою та інвестором відповідно до угоди про розподіл продукції [4].

У Законі України "Про режим іноземного інвестування" визначаються особливості режиму іноземного інвестування на території України. Також у законі визначаються основні форми здійснення іноземних інвестицій.

Відповідно до положень чинного законодавства в разі здійснення спільних проектів у сфері пошуку та добування корисних копалин найбільш прийнятною є господарська діяльність на основі угоди про розподіл продукції. Гарантії щодо встановлення преференцій при укладанні угод про розподіл продукції та захисту іноземних інвестицій є дуже важливим аспектом для іноземних інвесторів. Серед них слід виділити такі, як: гарантії щодо примусових вилучень, а також незаконних дій державних органів та їх посадових осіб; компенсація і відшкодування збитків іноземним інвесторам завданих їм унаслідок дій, бездіяльності або неналежного виконання державними органами України чи їх посадовими особами передбачених законодавством обов'язків; гарантії на повернення інвестицій в разі припинення інвестиційної діяльності, а також гарантії переказу прибутків, доходів та інших коштів, одержаних унаслідок здійснення іноземних інвестицій [5].

Для стимулювання залучення інвестицій з КНР та здійснення проектів з розвідки та видобування корисних копалин слід розглянути таке поняття, як спеціальні економічні зони. Спеціальні економічні зони як території пріоритетного розвитку є визначними елементами структурних перетворень світової економічної системи та є особливо привабливими для зарубіжних інвесторів. В Україні було створено низку спеціальних економічних зон, де запроваджувалися пільгові режими ведення діяльності, зокрема, щодо оподаткування прибутків та ввезення товарів і обладнання. Але з набранням чинності Закону України від 25 березня 2005 р. "Про внесення змін до Закону України "Про державний бюджет України" на 2005 рік" було скасовано пільговий режим оподаткування на цих територіях. Основними причинами їх скасування були:

непрозора процедура прийняття рішень щодо створення цих територій і зон та участі в них конкретних підприємств;

прагнення використати вільні економічні зони й території пріоритетного розвитку не тільки як спосіб залучення інвестицій, але й як інструмент рішення соціальних проблем депресивних регіонів;

низький контроль держави над роботою СЕЗ, що спричинило масові факти порушення податкового законодавства;

низька інфраструктурна підтримка державою територій пільгового оподаткування [6].

Як видно, основними причинами відміни спеціальних економічних зон була недосконалість нормативної бази щодо їх створення та державного регулювання останніх. Також не був урахований той факт, що ефективність їх виявляється через 8 – 10 років після початку їхнього функціонування. За підрахунками західних економістів, щоб СЕЗ виправдала своє існування, держава повинна витратити щонайменше 400 дол. у розрахунку на кожне робоче місце, забезпечити інфраструктуру, рекламу тощо. Також існуюча законодавча база уніфікує всі спеціальні вільні території без урахування їх функціонального призначення. Натомість кожна така територія повинна створюватися з метою вирішення конкретних економічних завдань. Пріоритетним є завдання відновлення СЕЗ, але вже з урахуванням вітчизняної специфіки та міжнародного досвіду.

Серед цих завдань є такі дії, як:

необхідно прийняти такі норми, які повинні формувати унікальність кожної конкретної визначеної території, виходячи з існуючої ресурсної бази та умов їх видобутку;

запровадити податкові та інші преференції терміном 5 – 10 років;

прийняти нормативні акти щодо гарантій та спрощення адміністративного тиску на інвестора.

Отже, для створення привабливості промисловості України та залучення іноземних інвестицій, на думку автора, необхідно створення єдиного правового документа, який би врегулював відносини з інвесторами. Це можна здійснити шляхом підписання міжнародного акту, який знайшов би своє відображення в національному законодавстві України. Це буде сприяти тому, що наше внутрішнє законодавство буде зрозуміле іноземному інвестору, на відміну від сучасного стану, коли існує велика кількість нормативних актів.

Наук. керівн. Сергієнко В. В.

Література: 1. Старчук Є. В. Організаційно-правові засади захисту прав та інтересів інвесторів в Україні / С. В. Старчук // Часопис Академії адвокатури України. – 2009. – № 3. – С. 1–8. 2. Пашенко Е. Г. Экономическая реформа в КНР и гражданское право / Е. Г. Пашенко. – М.: Издательство "Спарк", 1997. 3. Інвестиційний клімат в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://china.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>. 4. Про угоди Про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 р. № 1039-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>. 5. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 22.12.2010 р. № 2850-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/law/show/93/96-%D0%B2%D1%80>. 6. Нові форми організації територій з особливим податковим

режимом (СЕЗ і ТПР) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/January2010/05.htm>.